

Uddel, Amersfoortseweg 287
(Gemeente Apeldoorn, Gld.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
[aangepast versie]
Steekproefrapport 2015-05/03^c

Uddel, Amersfoortseweg 287
(Gemeente Apeldoorn, Gld.)
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek

Een onderzoek in opdracht van Grondvitaal bv

Steekproefrapport 2015-05/03^c aangepaste versie
ISSN 1871-269X

auteur: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.3

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, 24 september 2015

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteeekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteeekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting.....	1
Inleiding (KNA 3.3 LS01).....	2
Eerder archeologisch onderzoek (KNA 3.3 LS01-LS05).....	4
Aanvullingen archeologisch bureauonderzoek.....	4
Aanpak veldonderzoek (KNA 3.3 VS01).....	5
Resultaten veldonderzoek (KNA 3.3 VS02, VS03).....	7
Conclusies en advies (KNA 3.3 VS07).....	8

Appendix: - Archeologische periodes
- Boorstaten
- Laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard
Boorbeschrijvingsmethode

Inleiding (KNA 3.3 LS01)

In opdracht van Grondvitaal bv, vertegenwoordigd door mevrouw C. Buijs-Mertens, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd aan de Amersfoortseweg 287 te Uddel, gemeente Apeldoorn, provincie Gelderland (zie Figuur 1). De aanleiding is de geplande bouw van drie woningen. Hiervoor zijn bodemingrepen nodig zoals de aanleg van funderingen en leidingen. Het is nog onduidelijk of de woningen onderkelderd zullen worden. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische resten.

Het plangebied maakt deel uit van een groter gebied waarvoor in 2011 een archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd (Bongers 2011). Destijds is ook een veldonderzoek uitgevoerd, maar dat was ruim honderd meter westelijk van het huidige plangebied (zie Figuur 1). Daar waren zes woningen gepland op een aan te leggen landgoed. In 2014 is besloten dat het niet haalbaar is om een landgoed te realiseren op die locatie. Wel zullen er drie woningen gebouwd worden op het boerderij-erf (zie Figuur 2). Van het voorgaande onderzoek is in dit rapport een samenvatting opgenomen.

Figuur 2: Uddel, Amersfoortseweg 287: inrichtingsplan (Stevens en Van Dijk 2015).

Het plangebied ligt zuidelijk van drie woningen aan de Amersfoortseweg 287, 289 en 291. Dit betreft het erf van een voormalige boerderij. Van de boerderij waren nog twee stallen aanwezig tijdens het onderzoek (zie Figuur 3). De langste in het midden heeft deels een mestkelder van twee meter diepte. De oostelijke is volledig onderkelderd tot anderhalve meter diepte. De bebouwing op het westelijke deel van het terrein was tijdens het onderzoek al gesloopt (zie Figuur 5). Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) lopen er geen leidingen door het gebied.

Figuur 3: Uddel, Amersfoortseweg 287: foto genomen in noordelijke richting.

Tabel 1: Uddel, Amersfoortseweg 287: administratieve gegevens

provincie:	Gelderland
gemeente:	Apeldoorn
plaats:	Uddel
toponiem:	Amersfoortseweg 287
bevoegd gezag:	gemeente Apeldoorn, gemeentelijk archeoloog: drs. M. Parlevliet
opdrachtgever:	Grondvitaal bv
oppervlakte:	0,94 hectare
hoogte:	29 meter NAP
grenscoördinaten:	noordwest: 180,050 / 470,232 noordoost: 180,152 / 470,240 zuidwest: 180,092 / 470,138 zuidoost: 180,158 / 470,142
kaartblad:	33A
onderzoeksmeldingsnr:	66790
uitvoeringsperiode:	15 mei 2015
onderzoeksdiepte:	120 centimeter
fase onderzoek:	veldonderzoek verkennende fase
status rapport:	aangepaste versie
beheer documentatie:	De Steekproef bv, E-depot RCE, Provincie Gelderland, Koninklijke Bibliotheek en DANS

Eerder archeologisch onderzoek (KNA 3.3 LS01-LS05)

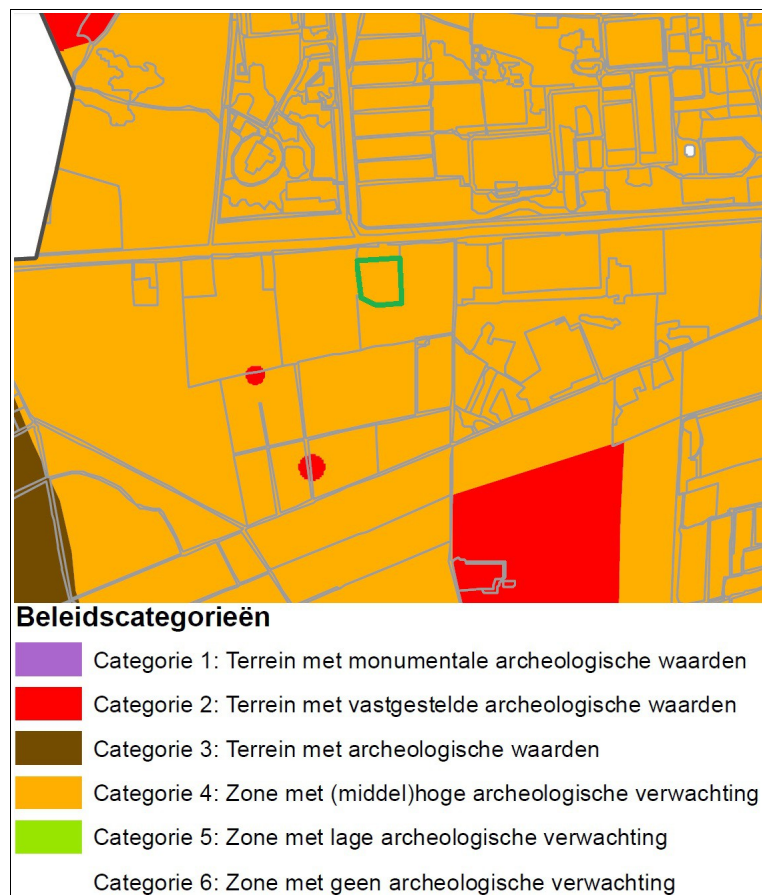
Het archeologisch verwachtingsmodel van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek (Bongers 2011) van een negen hectare groot gebied waar het huidige plangebied deel van uitmaakt luidt: *'Onderzoeksgebied Amersfoortseweg 291 te Uddel ligt op de Veluwe. Het maakt deel uit van een gordel van dekzandwelvingen. Binnen enkele honderden meters afstand zijn meerdere grafheuvels geregistreerd, die dateren uit het neolithicum en/of de bronstijd. Door het gebied heeft een rug of sleuf gelegen die tegenwoordig niet meer bestaat. Blijkbaar heeft egalisatie plaats gevonden. Deze bodemingreep betekent net als de bebouwing in de noordoostelijke hoek een mogelijke aantasting van eventueel aanwezige archeologische grondsporen.'*

Als onderdeel van hetzelfde voorgaande onderzoek zijn op ruim honderd meter westelijk van het huidige plangebied vijftien grondboringen gedaan. De conclusie van het veldonderzoek luidt: *'Uit het veldonderzoek blijkt dat de kwaliteit van de bodem matig is. Daardoor kunnen van eventueel aanwezige archeologische grondsporen alleen de diepere delen bewaard gebleven zijn. Echter het veldonderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd, noch bij de veldkartering noch bij de boringen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats zijn er daarom niet. Het archeologisch verwachtingsmodel dat vondsten gedaan kunnen worden uit alle archeologische periodes wordt door het onderzoek niet bevestigd.'*

Aanvullingen archeologisch bureauonderzoek

Voor het huidige onderzoek is in ARCHIS gecontroleerd of er nieuwe archeologische waarden bij gekomen zijn. Dit is binnen tenminste vijfhonderd meter rondom het plangebied niet het geval.

Er is contact opgenomen met de Archeologische Werkgroep Apeldoorn. Op 22 september kwam Chris Nieuwenhuize per email met de volgende reactie: *'Dit is wel een leuke plek. Aan de andere kant van de Amersfoortseweg ligt sinds midden 19^e eeuw het militair kamp Nieuw Milligen. Bij de aanleg van het kamp kwamen prehistorische begravingen tevoorschijn (kringgreppels, urnenveld; grafheuvels). Allemaal keurig in Archis. De enige melding die ik aan Archis kan toevoegen is de vondst van een bronzen hielbijl op locatie 180.200 / 470.200 [vijftig meter oostelijk van het plangebied, JB] door een metaaldetector amateur in 2009. [...] Lijkt me samen te hangen met een cluster grafheuvels vermeld – maar niet meer aanwezig – rondom de locatie. De voormalige grafheuvels staan in Archis.'*

Figuur 4: Uddel, Amersfoortseweg 287: uitsnede Archeologische Beleidskaart Gemeente Apeldoorn van april 2015. Het plangebied is groen omlijnd.

In Figuur 4 staat de meest recente versie van de archeologische beleidskaart van de gemeente Apeldoorn. Het plangebied valt in categorie 4: zone met (middel)hoge archeologische verwachting. In de bijbehorende toelichting op de kaart staat bij deze categorie: *'In deze gebieden wordt verspreide begraving, bewoning en landgebruik voorafgaande aan de dorpsvorming in de Late Middeleeuwen verwacht. De dichtheid van deze vindplaatsen is groter dan in een zone met een lage archeologische verwachting. Daarom is bij bodemingrepen vanaf 500 m² archeologisch onderzoek nodig. Bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² wordt de kans klein geacht een dergelijke vindplaats aan te treffen.'*

Aanpak veldonderzoek (KNA 3.3 VS01)

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 15 mei 2015. Er zijn zes boringen uitgevoerd. De boringen zijn zo gelijk mogelijk verspreid over het terrein, rekening houdend met de bebouwing (zie Figuur 5).

Figuur 5: Uddel, Amersfoortseweg 287: boorpuntenkaart. Het plangebied is weergegeven door een onderbroken gele lijn. De drie rode vlakken zijn de geplande locaties van de woningen. De genummerde gele punten zijn de boorlocaties. De drie meest westelijke gebouwen zijn op de luchtfoto doorgehaald met een kruis, omdat ze tijdens het onderzoek niet meer aanwezig waren.

De boringen zijn uitgevoerd met behulp van een edelmanboor van zeven centimeter doorsnede. De boringen zijn gezet tot dieptes tussen 1,2 en 1,9 meter. De opgeboorde grond is onderzocht door het laagsgewijs af te snijden in de boorkop. Daarnaast is het opgeboorde zand nat gezeefd op een zeef met mazen van vier millimeter om archeologische indicatoren op te sporen. Boringen 2, 3 en 4 zijn dubbel uitgevoerd door een extra boring op een meter afstand te doen. Hiermee is de bodemopbouw gecontroleerd en is extra materiaal verzameld om de kans op het aantreffen van archeologische indicatoren te vergroten. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. De locaties van de boringen zijn bepaald met behulp van GPS. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Er was geen veldkartering mogelijk door de aanwezigheid van stallen, bestrating en begroeiing.

Resultaten veldonderzoek (KNA 3.3 VS02, VS03)

In plangebied Amersfoortseweg 287 ligt matig fijn zand met een bijmenging van fijn grind. Lokaal is het zand beschreven als matig lemig. Het grind bestaat vooral uit ronde kiezelsteentjes. Het zand betreft dekzand dat is afgezet door de wind tijdens de laatste ijstijd. Toen heeft het Scandinavische landijs Nederland niet bereikt. Tijdens de koudste periodes kende Nederland een poolwoestijn met grootschalige zandverstuivingen. Het dekzand lijkt vooral te bestaan uit verstoven rivierzand dat tijdens de vorige ijstijd door het landijs is opgestuwd. Uit dit rivierzand zijn ook de kiezelsteentjes afkomstig.

In het zand is na de laatste ijstijd een podzolbodem gevormd. Dat betekent dat er langdurig droge condities hebben geheerst. Van de podzolbodem is bij boringen 3 en 4 het onderste deel van de inspoelingshorizont (BC) bewaard gebleven. Bij de overige boringen zijn geen bodemrestanten bewaard gebleven als gevolg van diepe verstoringen.

Aangezien het plangebied langdurig droge condities heeft gekend, lijkt het een geschikte vestigingslocatie te zijn geweest voor de mens. Er zijn geen archeologische periodes te noemen waarin het gebied ongeschikt geweest is voor bewoning. Gezien de boorresultaten en de aanwezigheid van kelders onder de stallen, is de bodem in verreweg het grootste deel van het terrein sterk verstoord. Op die delen zullen archeologische grondsporen naar verwachting verloren gegaan zijn. Lokaal is de bodem matig bewaard gebleven zoals in het midden van het terrein bij boringen 3 en 4. Op die delen kunnen de diepere delen van eventuele archeologische grondsporen bewaard gebleven zijn. Echter het onderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische grondsporen, aangezien er geen vondsten zijn gedaan zoals bewerkt vuursteen of scherven aardewerk.

Conclusies en advies (KNA 3.3 VS07)

Belangrijkste resultaten

Plangebied Amersfoortseweg 287 heeft langdurig droge condities gekend. De bodem is in het grootste deel van het terrein sterk verstoord. Lokaal is de bodem matig bewaard gebleven. Het onderzoek heeft geen archeologische vondsten opgeleverd.

Archeologisch verwachtingsmodel

Het plangebied lijkt tijdens alle archeologische periodes een potentiële vestigingsplek te zijn geweest voor de mens. Het onderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor resten van menselijke activiteiten. Eventuele archeologische grondsporen zullen overwegend verloren zijn gegaan. De archeologische verwachting kan naar beneden toe worden bijgesteld.

Advies

Aangezien de bodem in het plangebied grotendeels sterk verstoord is, adviseren wij om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen. Het is aan de gemeente of ze dit advies overneemt.

Als bij toekomstig graafwerk onverhoopt toch archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, dan dient daarvan direct melding te worden gemaakt conform de Monumentenwet 1988, artikel 53. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Apeldoorn, 055-5802115 of 2861, archeologie@apeldoorn.nl.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geoinformatie en ICT.

Archeologische Beleidskaart Gemeente Apeldoorn.naar: Vestigia-rapport V13-2718. April 2015.

Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Archeologie Leidraad 3. J.H.A. Bosch, 7 maart 2005.

Bongers, J.M.G. Uddel, Amersfoortseweg 291 (Gemeente Apeldoorn, Gld.) Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. Steekproefrapport 2011-04/11. Zuidhorn, mei 2011.

Kadata via www.kadaster.nl. Topografische Kaart 1:25.000 van Topografische Dienst Kadaster, Emmen 2015.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3. www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie, 9 december 2013.

Stevens, E en G. van Dijk. Inrichtings- en Beeldkwaliteitplan Amersfoortseweg 287 - 291, Gemeente Apeldoorn, Project 73.90.02. Buro SRO en Vidazz Bouwkundig Ontwerp. Juli 2015.

Appendix

Uddel, Amersfoortseweg 287

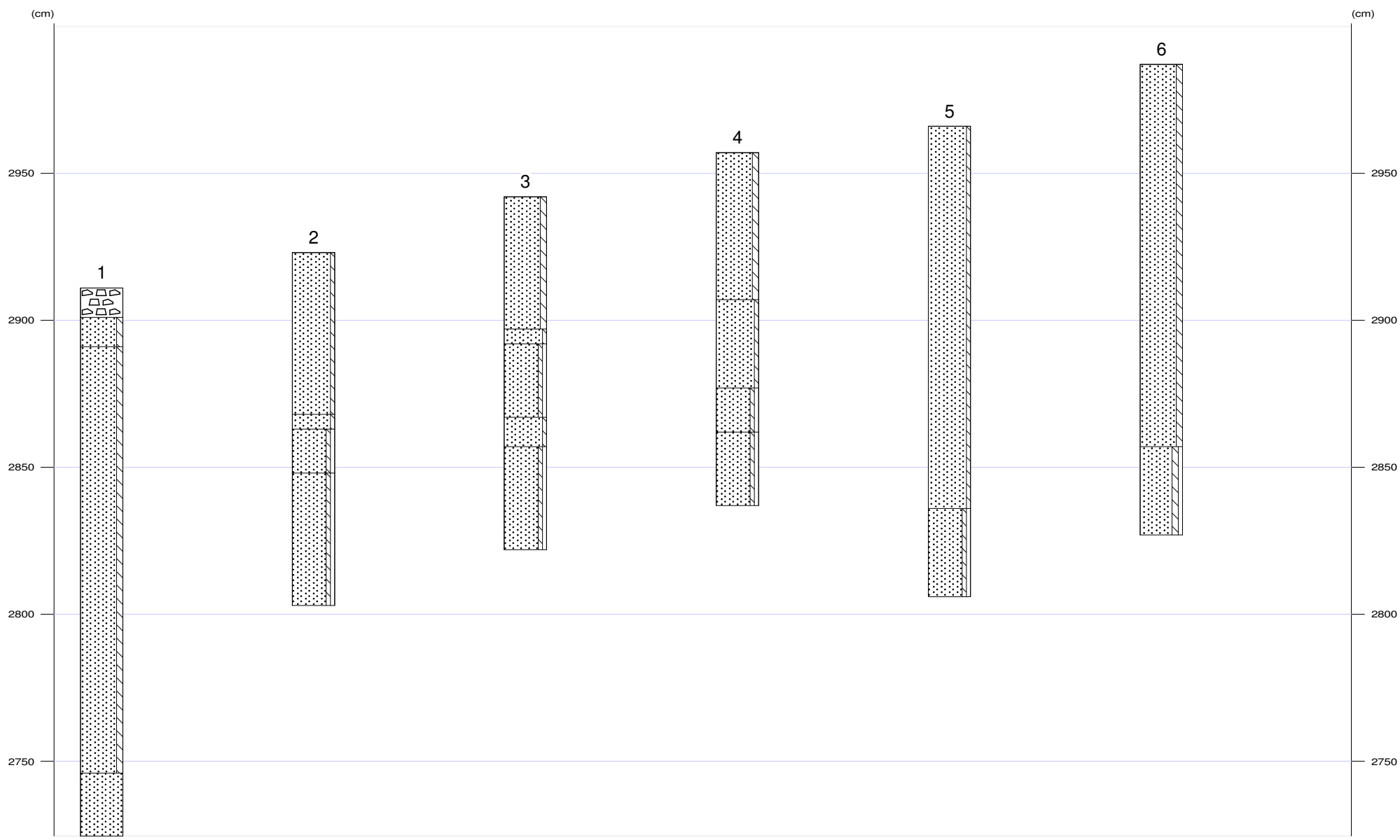
- Archeologische periodes
- Boorstaten
- Laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix Uddel, Amersfoortseweg 287: Boorstaten

Appendix Uddel, Amersfoortseweg 287: Laagbeschrijvingen

1

X-coördinaat (m) : 180148
Y-coördinaat (m) : 470232
Maaiveld (cm) : 2911

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 10	stenen	
10 - 20	zand	matig siltig, 2,5y5/3, Opm.: Bestratingszand
20 - 165	zand	matig siltig, mix, vergraven, Opm.: Stuk landbouwplastic op 105 cm
165 - 190	zand	monster niet gezien

2

X-coördinaat (m) : 180154
Y-coördinaat (m) : 470159
Maaiveld (cm) : 2923

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 55	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor, Opm.: Brokken geel zand
55 - 60	zand	zwak siltig, 10yr4/2
60 - 75	zand	zwak siltig, zwak grindig, 10yr5/3, vergraven
75 - 120	zand	zwak siltig, zwak grindig, 2,5y6/4, Zand: matig fijn, C-horizont, dekzand

3

X-coördinaat (m) : 180117
Y-coördinaat (m) : 470203
Maaiveld (cm) : 2942

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 45	zand	matig siltig, 10yr4/2, bouwvoor
45 - 50	zand	zwak siltig, mix, vergraven
50 - 75	zand	zwak siltig, zwak grindig, 10yr3/2, bouwvoor
75 - 85	zand	zwak siltig, 10yr4/3, BC-horizont
85 - 120	zand	zwak siltig, zwak grindig, 10yr5/4, C-horizont

4

X-coördinaat (m) : 180118
Y-coördinaat (m) : 470170
Maaiveld (cm) : 2957

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 50	zand	matig siltig, mix, vergraven
50 - 80	zand	zwak siltig, 10yr3/2, bouwvoor
80 - 95	zand	zwak siltig, zwak grindig, 7,5yr4/3, BC-horizont
95 - 120	zand	zwak siltig, zwak grindig, 7,5yr5/3, C-horizont

5

X-coördinaat (m) : 180085
Y-coördinaat (m) : 470170
Maaiveld (cm) : 2966

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 130	zand	zwak siltig, mix, vergraven
130 - 160	zand	zwak siltig, zwak grindig, 2,5y6/4, C-horizont

X-coördinaat (m) : 180076
Y-coördinaat (m) : 470220
Maaiveld (cm) : 2987

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 130	zand	matig siltig, mix, vergraven
130 - 160	zand	matig siltig, zwak grindig, 2,5y6/3, C-horizont, Opm.: Oud dekzand